

Borduren in het TextielLab

Nieuw werk van Maartje Korstanje en Pallard/Heymans

Maartje Korstanje, bekend van haar kartonnen sculpturen, en kunstenaarsduo Emilie Pallard en Niels Heymans maakten in opdracht nieuw werk voor de collectie van het TextielMuseum in Tilburg. In het TextielLab werkten ze samen met productontwikkelaar Frank de Wind en combineerden ze computergestuurde technieken met handwerk. Monika Auch

Het TextielMuseum in Tilburg is uitgegroeid tot een internationaal centrum, waarvoor beeldend kunstenaars in de rij staan om er hun **textiele** werk te mogen maken. De technische faciliteiten en expertise van de medewerkers maken het TextielLab tot een hotspot voor creativiteit. Via een interne selectieprocedure worden kunstenaars toegelaten om er hun plannen te realiseren. In het TextielLab wordt het werken op computergestuurde machines voor weven, breien, borduren, lasersnijden en digitaal printen aangeboden, naast handmatige technieken als tuften, bandweven, vlechten en koorddraaien. Technische experts en een garenspecialist bieden ondersteuning aan de gebruikers van het TextielLab. In een reeks interviews met de medewerkers, productontwikkelaars en kunstenaars worden de hechte samenwerking en het werkproces tot in vaktechnische details beschreven.

Oneindig variëren

Productontwikkelaar Frank de Wind vertelt over de mogelijkheden van de borduurmachine: 'Borduren is het met garen bewerken van stoffen of producten in siersteken met één of meerdere kleuren. Het TextielLab werkt met een computergestuurde borduurmachine. Een tekenontwerp wordt voor de machine omgezet naar steken. Dat wil zeggen dat een plaatje wordt nagetekend en omgezet in steken die de machine kan maken. Je hebt verschillende steeksoorten met een variabele dichtheid tot je beschikking. De stiksteek is het dunste lijntje, gelijk aan een lijntekening. De satijnsteek geeft een dikkere lijn van 2 tot 20 mm breed. Met de opvulsteek kun je grotere oppervlaktes invullen door eerst de omtrek na te tekenen, die de computer opvult met steken. De obisteek werkt met een door de computer berekend middelpunt en vult dan het oppervlak op met alle mogelijke richtingen van steken. Het ziet er heel spontaan uit en geeft een geweldige structuur. Je kunt de

richting, lengte en dikte van de steek veranderen en daarmee oneindig variëren. Je kunt ook zelf structuren maken of uit een stalenboekje kiezen.' Het TextielLab beschikt over borduurgaars in diverse kleuren en de meeste garens zijn op voorraad. Bij meegebracht materiaal en speciale ondergronden wordt vooraf altijd eerst getest of het geschikt is om op te borduren. De basis van elk textiel werk is het materiaal, met name de garens. De garenspecialisten van het TextielLab bezoeken internationale beurzen, staan in goed contact met garenleveranciers en zijn op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen. Ze importeren en onderzoeken regelmatig nieuwe garens in nauw overleg met de productontwikkelaars die de machines bedienen.¹

Virussen op een fokzeil

Maartje Korstanje gebruikte voor haar project afbeeldingen van uitvergrote virussen. Zij bracht op Marktplaats gekocht fokzeil mee als ondergrond voor het borduurwerk. Het zeildoek was helemaal verweerd, onder andere door het oxidatievocht van de koperen ringen die erin zaten. Het werk dat ze maakte, is zowel in zijn vorm als in het kleurverloop zeer organisch. De Wind vertelt: 'Om de kleurovergang subtiel en in een gradiënt te laten verlopen, kun je met de dichtheid van de steek, de hoeveelheid kleuren en de richting van de steek variëren. Het is ook mogelijk om tot vijf lagen over elkaar te borduren. Hierdoor breng je diepte aan, vergelijkbaar met het arceren bij tekenen. Borduren heeft veel gelijkenis met tekenen en dezelfde vrijheid van vorm.'

Snelle techniek

Je kunt op bijna elk materiaal werken: vilt, metaal, papier, gaas of leer, zoals Emilie Pallard en Niels Heymans gebruikten. Als extra ondersteuning wordt op het te borduren materiaal soms vlieseline aangebracht. Bij zeer dunne stoffen

kan een vlieseline worden gebruikt die achteraf oplosbaar is in water. Borduren wordt meestal ingezet voor het decoreren van bestaande stoffen. De techniek is onder meer geschikt voor mode-, interieur- en productvormgevers en studenten van academies.

Frank de Wind werkt meestal met twee tot drie klanten per week; het is een snelle techniek, maar de wachttijd is toch enkele weken. Het gaat meestal om opdrachten voor unieke stukken, prototypen of kleine oplages. Commerciële opdrachten, zoals het borduren van logo's en emblemen, worden niet aangenomen.

Grensgebied

De collectie 'Casting Spells' van Emilie Pallard en Niels Heymans was te zien in de tentoonstelling 'Body Jewels' in het TextielMuseum. Conservator Carolien Boot was gegrepen door de poëtische uitstraling van hun eerdere werk en gaf opdracht voor nieuw werk. Emilie Pallard studeerde in 2010 cum laude af aan de Design Academy Eindhoven, waar zij Niels Heymans ontmoette. Heymans is expert in het werken met computersoftware. Samen onderzoeken ze het grensgebied van ambacht en virtuele werkelijkheid.

Zon, lucht en water

Ieder stuk van 'Casting Spells' is gemaakt van solide materialen, zoals metaal, leer en textiel. Ze bestaat uit een helm, een plastron (borstplaat) en een cape. Ze stralen een geheimzinnige dynamiek uit, zijn zacht en magistraal tegelijk. 'Casting Spells' is gemaakt in het TextielLab met behulp van de borduurmachine, weefmachine en de lasercutter. Met als *finishing touch* nauwkeurige, handmatige bewerkingen. De helm presenteert de glinsterende zon, de cape de bewegende lucht en het plastron het spiegelende water. Inspiratiebronnen waren de magie van water, zon en wind en hoe natuurvolkeren deze magie bezweren door spiegels op hun kle-

1 Maartje Korstanje kijkt naar haar ontwerp op de borduurmachine (foto: Josefiene Eikenaar in opdracht van het TextielMuseum).

2 De borduurmachine stikt het ontwerp van Maartje Korstanje (foto: Josefiene Eikenaar in opdracht van het TextielMuseum).

1

2

3

ding te dragen en borduursels aan te brengen. 'We hadden onze tekeningen en een gedachtenwereld erachter nodig om deze magie vorm te geven, anders waren het gewone accessoires geworden,' zegt Niels. Het meditatieve aspect van borduren bracht de associatie met magie te weeg. 'Het refereert voor mij aan de magie van digitale technologie, waarvan je op chipniveau ook niet ziet wat er gebeurt. Borduren als techniek paste het beste bij de fijnheid van onze ontwerp tekeningen.'

Als veren van een roodborstje

De helm is gemaakt van leer, waarop met de computergestuurde machine een patroon met gouddraad in een doorlopende rijgsteek is gestikt. Het leer is daarna op een hoedenmal in vorm gebracht. Het plastron is geweven met mohair garen, waarna de vorm handmatig werd afgewerkt. De spiegels zijn gemaakt van gepolijst *stainless steel*, dat met de laser werd gesneden en handmatig werd bevestigd. De cape bestaat

uit 327 met de laser gesneden stukken materiaal, die met de hand aan elkaar zijn gestikt om goed aan te sluiten. De ontwerpers lichten toe: 'De cape moest als de veren op de borst van een roodborstje in elkaar vallen en bewegen. Juist de imperfectie in het handmatige afwerken voegt de *human touch* toe aan de computerbewerkingen die eraan voorafgingen.'

Virtueel textiel

Uit de opdracht ontstond nog een vierde, virtueel werk. Emilie: 'Meestal inspireert het digitale beeld het textiele werk. Nu is het andersom; het textiele werk gaf aanleiding tot een digitaal beeld, met name door de digitale ontwerp tekeningen van Niels. Hij simuleerde met behulp van de software de bewegingen van water en door de wind opgeworpen zand.' Met een beamer laten zij het zien: een bewegend stuk textiel zweeft door de ruimte. Het is als het ware voelen met je ogen. Het virtuele beeld is levendig en vloeiend als de vacht van een rennende hond.

Van een lichte schoonheid.

Monika Auch is beeldend kunstenaar en redactielid.

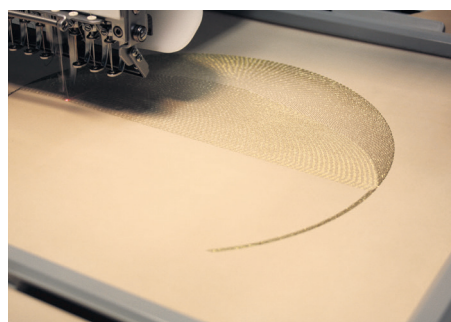
— — — —

Noot

1 Het TextielLab heeft onder andere de volgende garens in verschillende diktes en kleuren beschikbaar: plantaardige garens (biologisch katoen, linnen, raffia en papier), dierlijke garens ((merino) wol, mohair, zijde en paardenhaar), halfsynthetische garens (viscose), synthetische garens (polyester, acryl, lurex en nylon), minerale garens (metaalgaren) en geleidende garens. Bovendien beschikt het TextielLab over alle nieuwe collecties van spinnerijen in Europa.

Websites

www.emiliepallard.com
www.maartjekorstanje.nl
www.textiellab.nl

4

3 Emilie Pallard, Niels Heymans, 'Casting Spells', 2012. Plastron, 100% mohair, 100% polyester borduurgaren, rvs lasergesneden metaal, 36 x 45 x 50 cm. Afmetingen plastron met mohair draden: 36 x 100 x 50 cm. Helm, goud borduursel op natuurlijk leer, 22 x 21 x 11 cm.

4 Het ontwerp van Emilie Pallard en Niels Heymans wordt op leer gestikt.

Het TextielLab in Textiel Plus

In TxP (Textiel Plus) 238, dat medio december verschijnt, schenken we ook aandacht aan 'Casting Spells' van Emilie Pallard en Niels Heymans. Interesse? Bezoek www.textielplus.nl en bestel het nummer of word abonnee.

